

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Екологічний менеджмент»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля 281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» «Публічне управління та адміністрування»
Тривалість викладання	6-й семестр (11 чверть)
Заняття:	
лекції:	2 години
практичні заняття:	3 година
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ
«ДП»

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=3755>

Кафедра, що викладає

прикладної економіки, підприємництва та публічного управління

Викладач:

Тимошенко Любов Вікторівна
Доцент, канд. екон. наук, доцент

Персональна сторінка

<https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/tymoshenko/tymoshenko.php>

E-mail:

Tymoshenko.L.V@nmu.one

1. Анотація до курсу

У сучасних умовах навколишнє середовище зазнає негативного впливу через порушення природних процесів відтворення його складових. Оскільки екосистема є саморегульованою та замкнутою системою, вона підтримує власну рівновагу у взаємодії з виробничо-господарською діяльністю окремих суб'єктів або їх утворень. Сучасні виробничі процеси та життєдіяльність населення активно впливають на довкілля через використання природних ресурсів і повернення відходів у природне середовище. Дисципліна «Екологічний менеджмент» має на меті формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для впровадження нової парадигми розвитку, яка базується на гармонізації взаємовідносин у системі «суспільство – виробництво – природа».

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – оволодіння теоретичними знаннями та набуття практичних вмінь і навичок в сфері екологічного менеджменту щодо забезпечення гармонізації співіснування природи, бізнесу і суспільства в контексті екологізації життєдіяльності, пошуку практичних дій на шляху до економічно й екологічно збалансованого господарювання.

Завдання курсу:

- систематизувати і розвинути знання з управління процесами в системі екологічного менеджменту;
- набути компетентностей прийняття рішень в професійній сфері з формування системи екологічного менеджменту.

3. Результати навчання (дисциплінарні)

- визначати концептуальні засади та структурні компоненти системи екологічного управління в Україні;
- демонструвати знання щодо формування і розвитку систем екологічного менеджменту;
- визначати принципи формування і функції місцевого самоврядування для планування екологічної політики та програм розвитку територіальних громад;
- демонструвати знання щодо забезпечення участі громадськості та залучення бізнесу в еколого-управлінських процесах публічної сфери;
- визначати особливості формування системи спеціального екологічного управління та пріоритети екологічно безпечного розвитку бізнес-структур;
- розуміти особливості формування інформаційного забезпечення екологічного менеджменту.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять	Внесок в загальну оцінку, %
ЛЕКЦІЇ	40
1. Концептуальні засади та структура системи екологічного управління	
Основи системного екологічного управління та екологічної політики. Державна система екологічного управління в Україні. Екологічне управління на регіональному рівні Основні сучасні інструменти екологічної політики.	
2. Системи екологічного менеджменту	
Основні принципи сучасних моделей екологічного управління Формування та розвиток систем екологічного менеджменту Національна система стандартизації та довкілля	
3. Формування персонального бренду	
Екологічні аспекти і функції місцевого самоврядування. Адміністративні системи місцевого екологічного управління. Місцева екологічна політика, програми, екологічний аудит. Міжнародні аспекти збалансованого розвитку населених пунктів і вдосконалення комплексного управління	
<i>Контрольна робота (теми 1-3)</i>	20
4. Просування персонального бренду	

Форми участі громадськості та законодавчі засади громадського екологічного управління. Функції громадського екологічного управління. Роль громадських організацій у формуванні нового ставлення суспільства до природи. Міжнародні аспекти зміцнення потенціалу місцевих громад у вирішенні екологічних питань	
5. Системи спеціального екологічного управління	
Система басейнового управління. Система управління формуванням національної екологічної мережі. Екологічний менеджмент та екологічна безпека.	
6. Інформаційні системи в екологічному менеджменті	
Види та специфіка інформаційних систем екологічного управління. Екологічне законодавство як системоутворювальна база даних. Інформація для прийняття рішень у контексті збалансованого розвитку. Екологічний моніторинг. Регіональні інформаційні системи.	
<i>Контрольна робота (теми 4-6)</i>	20
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	60
Система управління та контролю в Україні у сфері охорони навколишнього середовища	
<i>Практичне завдання 1</i>	10
Формування та розвиток систем екологічного менеджменту: міжнародний та національний аспекти	
<i>Практичне завдання 2</i>	10
Екологічна політика та програми територіальних громад	
<i>Практичне завдання 3</i>	10
Участь громадськості в еколого-управлінських процесах	
<i>Практичне завдання 4</i>	10
Визначення пріоритетів екологічно безпечного розвитку	
<i>Практичне завдання 5</i>	10
Інформаційне забезпечення екологічного менеджменту	
<i>Практичне завдання 6</i>	10

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях студенти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з контрольних робіт (лекційна частина) та індивідуальної роботи (практична частина) становитиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами складання двох контрольних завдань за темами (№1-3) та (№4-6). Загалом за дві контрольні роботи отримується максимум 40 балів (по 20 балів за кожну контрольну роботу), тобто 40% від оцінки за дисципліну. **Практична частина** оцінюється за результатами виконання практичних завдань. Загалом за шість практичних завдань отримується максимум 60 балів, тобто 60% від оцінки за дисципліну. На практичних заняттях відбувається обговорення поточних результатів. Завдання оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

<i>Рівень, рейтингова шкала</i>	<i>Теоретична підготовка</i>	<i>Практичні уміння і навички</i>
Високий, 100-90, відмінно	Студент має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Студент самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 89-74 дуже добре, добре	Студент знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	Студент самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 73-60,	Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово,	Студент може розв'язати найпростіші типові завдання за

задовільно, посередньо	не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 59-0, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	Студент знає умовні позначення та вмє розрізняти основні величини, вмє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач отримав менше 60 балів за поточним контролем або прагне поліпшити позитивну оцінку) відбувається в спосіб складання залікового тесту, який містить 25 запитань, кожне з яких оцінюється в 4 бали. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://cutt.ly/IBesJEc>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту [або в MS TEAMS](#).

7.3. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням з керівником курсу.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник / С.В. Берзіна, І.І. Яреськовська та ін. К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 134 с. ISBN 978-617-7326-29-7 URL: <https://www.ecolabel.org.ua/images/page/2018-04-02-01.pdf>

2. Бабчинська О. І. Інструменти формування механізму екологічного менеджменту в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2020. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8250> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.10.52

3. Потапюк І. П., Стеценко М.О. Система екологічного менеджменту як складова екологічної безпеки. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 3. С. 410–416. ISSN 2415-8453. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2021/05/ujae_2020_r03_a46.pdf

4. Савчук Т. В., Накладюк Н. М. Система екологічного менеджменту: особливості впровадження українськими підприємствами. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 35/2022. С. 115-122. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7671814>

5. Василенко Л. О., Березницька Ю. О., Жукова О. Г. Розвиток екологічного менеджменту на підприємстві в умовах глобалізації економіки України. Економіка та держава № 8/2017. С.62-65 URL: <https://repository.knuba.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9486413a-dd80-4a57-aa41-636dd8b69a0f/content>

Додаткові

1. Тимошенко Л.В., Ус С.А. Когнітивне моделювання в управлінні підприємницькою структурою як еколого-економічною системою. Економічний вісник Дніпровської політехніки. 2020. №4(72) С. 89-100 URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/72.089>

2. Тимошенко Л.В., Крилова О.В. Формування соціально-відповідального бізнес-середовища містоутворюючого підприємства в регіоні видобутку й переробки уранової сировини. Економічний вісник НГУ. 2015. №1 (49) С. 97–103. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2015/1/EV20151_097-103.pdf

3. Тимошенко Л.В., Ус О.М. Еколого-економічні аспекти оцінювання та прогнозування забруднення атмосферного повітря у промисловому місті. Економічний вісник

НГУ. 2016. №1 С. 156–168. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2016/1/EV20161_156-168.pdf

4. Тимошенко Л.В., Дементьева Н.В. Еколого-економічне обґрунтування використання відновлювальних джерел енергії на муніципальних об'єктах. Економічний вісник НГУ. 2016. №3 С. 171–180. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2016/3/EV20163_171-180.pdf

5. Тимошенко Л.В., Ус С.А., Куліченко Д.В. Визначення пріоритетності фінансування природоохоронних проєктів. Економічний вісник НГУ. 2017. №1 С. 168–175. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/1/EV20171_168-175.pdf

6. Tymoshenko L. V. Scientific and Practical Procedures of Ensuring the Effectiveness of Environmental Measures during Exploitation of Iron Ore Deposits. Sustainable Development of Industrial Regions // Advanced Engineering Forum. Vol. 22 – 2017 (194 p.) pp.160-165. URL: <https://www.scientific.net/AEF.22/3>

7. Tymoshenko L. The management modeling of ecological and economic system / Us S., Tymoshenko L. // Sustainable production and consumption in industry: challenges and opportunities. Collection of scientific articles. Ed.: Shvets V., Paliekhova L. Dnipro-Cottbus: Accent, 2022 (184 p.). P. 179-182.

Інформаційні ресурси

1 Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: www.uaundp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev.Strategy-for-Ukraine-by-2030.htm

2 Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

3 Закон України «Про державно-приватне партнерство» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>

4 Офіс сталих рішень URL: <https://ukraine-oss.com/about/>

5 IP офіс. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) . URL: <https://nipo.gov.ua/>

6 Українська Рада Бізнесу URL: <https://urb.org.ua/hto-mi/>

7 Європейська Бізнес Асоціація URL: <https://eba.com.ua/about-us/>